

5BE-O18: ผลกระทบคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

The Impacts of Audit Quality on Firm Performance of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand

วันวิสา กลิ่นหอม¹ กัลยาภรณ์ รุ่งเรืองวงศ์¹ ชนัญชิตา ประจวบสุข¹ ฐิติกา ยี่สุน้อย¹
ณัฐธินิชา อินทองหลาง^{1*} ณัฐฐาพร แก้วบัวดี¹

Wanwisa Klinhom¹, Kanrayaporn Rungraengwong¹, Chananchida Prajubsook¹,
Thitika Yeesoonnoi¹, Nattanicha Intonglang^{1*} and Nattaporn Kaewbuadee¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาผลกระทบระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งทำการวิจัยเชิงประจักษ์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงระยะเวลา 2 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 – 2562 จำนวน 785 บริษัท โดยใช้วิธีสถิติพรรณนา สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้นจะทำให้ผลตอบแทนของสินทรัพย์ลดลงเพราะบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ได้ตระหนักถึงคุณภาพของการสอบบัญชีในงบการเงิน จึงจำเป็นต้องจ่ายค่าใช้จ่ายในการจ้างบริษัทสอบบัญชีที่มีมาตรฐาน ประสิทธิภาพที่ดีและความน่าเชื่อถือ (Big4) ทำให้มีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นทำให้ผลตอบแทนของสินทรัพย์รวมลดลงมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทในทางลบอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ซึ่งเมื่อค่าสอบบัญชีเพิ่มขึ้น 1 เท่า จะทำให้ผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมลดลง 0.024 เท่า

คำสำคัญ: คุณภาพการสอบบัญชี ผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม ผลการดำเนินงานบริษัท

Abstract

This research aimed to study the effects of audit quality on Firm Performance of listed companies in the Stock Exchange of Thailand. Which conducts empirical research Using a sample group from companies listed on the Stock Exchange of Thailand. During the period of 2 years from 2018 - 2019, 785 companies using descriptive statistics method. Statistics, correlation coefficients and multiple regression analysis; The results of the study showed that the higher the audit fee will lead to the lower the return on assets because the listed companies are aware of the quality of auditing in their financial statements. Therefore, it is necessary to pay the expenses of hiring a standard auditing company. Good performance and reliability (Big4) result in higher costs resulting in lower return on total assets. There was a significant negative correlation with the operating results of the Company. When the audit fee is increased by 1, the return on total assets is reduced by 0.024 times.

Keywords: audit quality, Return on total assets, Company performance

¹ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา วาสูกรี

¹ Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Wasukri Campus, in Faculty of Business Administration and Information Technology

* Corresponding author. E-mail: Gnie130459@gmail.com

บทนำ

ผลจากการที่บริษัทเอนรอนที่ล้มละลายในอดีต สาเหตุมาจากการร่วมมือกับบริษัทสอบบัญชีเอนเตอร์สตัน เพื่อตกแต่งกำไรทางบัญชีและบิดเบือนข้อมูล และทำให้เกิดการตั้งข้อสงสัยของคุณภาพการสอบบัญชี ต่อมาทางสภาสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาได้คำนึงถึงเรื่องนี้ ทำให้เกิดการออกพระราชบัญญัติบังคับให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นั้น เพื่อคุ้มครองนักลงทุนจากบริษัทสอบบัญชี ในเรื่องการตกแต่งบัญชีของบริษัทที่เรียกกันว่า “Sarbanes-Oxley Act of 2002 หรือ SOX” เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อมุ่งเน้นในการปรับปรุงคุณภาพในการสอบบัญชี เพื่อเพิ่มความรับผิดชอบของ CEO และ CFO ในเรื่องของการควบคุมภายในการรับรองความถูกต้องของรายงานข้อมูลทางการเงิน โดยในกฎหมายมีสาระสำคัญอยู่ 5 เรื่องก็คือ 1. ความรับผิดชอบต่อองค์กรในการรายงานทางการเงิน 2. การเปิดเผยข้อมูลในรายงานประจำปี 3. ประเมินการควบคุมภายในของฝ่ายบริหาร 4. การเปิดเผยข้อมูลปัจจุบันของผู้บริหาร 5. บทลงโทษของการปลอมแปลงเอกสาร

หลังจากนั้นได้มีนักวิจัยเป็นจำนวนมากทั่วโลกพยายามที่จะทำการวิจัยเพื่อทดสอบคุณภาพในการสอบบัญชี ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกำกับดูแลกิจการภายนอก ในเรื่องของการติดตาม ควบคุม ดูแลบริษัทด้วยการตรวจสอบรายงานทางการเงินของผู้สอบบัญชี ดังนั้น จะกล่าวได้ว่าผู้สอบบัญชีมีบทบาทอย่างมากในการรักษาประสิทธิภาพของตลาดทุนในด้านที่เกี่ยวกับการสร้างความเชื่อมั่น เชื่อถือต่อนักลงทุน เพราะจะทำให้ ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปตัดสินใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนเงินทุนโดยรวมของบริษัทที่อาจจะมีผลลดลง ทำให้มูลค่าของบริษัทเพิ่มขึ้นระยะยาว

สำหรับประเทศไทยเรานั้น สภาวิชาชีพบัญชี ในพระราชูปถัมภ์ ได้มีมาตรฐานวิชาชีพพารามอร์รับเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการสอบบัญชีอย่างต่อเนื่อง ล่าสุดจะเห็นได้ว่า จากมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 (TSQC 1) เรื่องการควบคุมคุณภาพสำหรับสำนักงานที่ใช้ให้บริการด้านการตรวจสอบหรือการสอบทานงบการเงินหรืองานให้ความเชื่อมั่นอื่นตลอดไปยังบริการที่เกี่ยวข้อง โดยที่ใช้กันในต่างประเทศตามข้อกำหนดของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (TFAC) ตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2548 และได้มีการปรับปรุงเนื้อหาในปี พ.ศ. 2552 ส่วนในประเทศไทยนั้นทางสภาวิชาชีพบัญชี ได้เริ่มมีการแพร่ร่างมาตรฐานนี้ในปี พ.ศ. 2553 และประกาศใช้เป็นมาตรฐานเมื่อต้นปี พ.ศ. 2554 ทั้งนี้ได้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2557 และจากการทบทวนวรรณกรรมนั้น สำหรับงานวิจัยด้านนี้ยังปรากฏไม่ชัดเจนนัก โดยส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับ การกำกับติดตาม ภายในบริษัท เช่น กลไกการกำกับดูแลกิจการที่มีผลต่อการดำเนินงานของบริษัท

งานวิจัยฉบับนี้ ได้มุ่งศึกษาผลกระทบของการสอบบัญชีที่มีผลต่อการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้นจึงทำให้มาตรฐานการสอบบัญชีได้ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเพื่อตอบรับกับความคาดหวังและการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินที่มีบทบาทอย่างมากของผู้สอบบัญชี และลดการผันแปรในการคาดคะเนผลตอบแทนของนักลงทุน ที่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลในรายงานการเงินไปตัดสินใจ ซึ่งจะนำสู่การดำเนินการที่ดีของบริษัทสืบต่อไป

ทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชื่อผู้วิจัย/ผู้เขียน	เรื่อง	ผลการวิจัย/ความหมาย
อรอุมา แก้วสิทธิ์ (2562)	คุณภาพงานสอบบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	การศึกษาเรื่อง คุณภาพงานสอบบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ศึกษาความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีต่อความสำเร็จผลการดำเนินงาน การศึกษาเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ แบบการศึกษาเชิงสำรวจ โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สอบบัญชีบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ปิยะณัฐ ฤณพุดม (2562)	ผลกระทบของกลไกการกำกับดูแลกิจการ คุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานผ่านการบริหารกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	การวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ พบว่าตัวแปรด้านกลไกการกำกับดูแลกิจการส่งผลกระทบต่อการบริหารกำไรตามสมมติฐาน ได้แก่ 3 การควบคุมตำแหน่งประธานบริหารและผู้บริหารสูงสุดมีนัยสำคัญการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าการควบคุมตำแหน่งประธานบริหารและผู้บริหารสูงสุด แม้ว่าตลาดหลักทรัพย์ฯ กำหนดให้แยกตำแหน่ง แต่ในประเทศไทยยังต้องอาศัยการสั่งการควบคุมดูแลอย่างรวดเร็ว
ศรัญญา บุญขวัญ (2560)	ผลกระทบของความพยายามในการสอบบัญชีและความเชี่ยวชาญในการสอบบัญชีที่มีต่อผลลัพธ์ในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย	การศึกษาเรื่องผลกระทบของความพยายามในการสอบบัญชีและความเชี่ยวชาญในการสอบบัญชีที่มีต่อผลลัพธ์ในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของความพยายามในการสอบบัญชีที่มีต่อผลลัพธ์ในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทยและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของความเชี่ยวชาญในการสอบบัญชีที่มีต่อผลลัพธ์ในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีและอนุญาตในประเทศไทย
ชลธิชา ปานขวัญ (2559)	ความสัมพันธ์ของอันดับความน่าเชื่อถือขององค์กรและลักษณะหนี้สินกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของอันดับความน่าเชื่อถือขององค์กรและลักษณะหนี้สินกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในระหว่างปี 2551–2558 รวมระยะเวลา 8 ปี ทุกบริษัทยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงินและบริษัทที่อยู่ในช่วงฟื้นฟูกิจการ

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้า เรื่อง ผลกระทบคุณภาพการสอบบัญชีที่มีผลต่อการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561 – 2562 จำนวน 785 บริษัท ได้มีการกำหนดเงื่อนไขการคัดเลือกประชากร ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. เป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. มีข้อมูลงบการเงินที่ครบถ้วน
3. บริษัทต้องไม่อยู่ในเกณฑ์การถูกเพิกถอนหลักทรัพย์
4. ไม่รวมถึงบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม ธุรกิจการเงิน
5. บริษัทจดทะเบียนที่เปิดเผยข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน

ตารางที่ 1 จำนวนข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนบริษัทที่ใช้ในการศึกษา	จำนวน
บริษัทระหว่างปี 2561-2562	1624
หัก กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน	490
จำนวนบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม	1134
หักบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบ	349
จำนวนบริษัทที่ใช้ข้อมูลในการศึกษา	785

ที่มา : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2563)

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยฉบับนี้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์จากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2561 – 2562 ที่เกี่ยวกับตัวแปรต้นในเรื่องของคุณภาพการสอบบัญชี ประกอบด้วย ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไข ตัวแปรตามในเรื่องของผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย ผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม และมูลค่าบริษัท ตัวแปรควบคุมในเรื่อง ขนาดบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน และกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ในการอธิบายผลกระทบของโครงการผู้ถือหุ้นที่มีผลต่อการดำเนินงานโดยมีตัวต้นแบบ ดังนี้

$$ROA = \alpha_1 + \beta_1 AT + \beta_2 Big4 + \beta_3 AF + \beta_4 UO + \beta_5 Size + \beta_6 LEV + \beta_7 CFO$$

$$Tobin's Q = \alpha_2 + \beta_8 AT + \beta_9 Big4 + \beta_{10} AF + \beta_{11} UO + \beta_{12} Size + \beta_{13} LEV$$

ROA = ผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม วัดจาก กำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์ทั้งสิ้น

Tobin's Q = มูลค่าบริษัท วัดจากมูลค่าตลาดของหุ้นสามัญ ณ สิ้นปี บวก หนี้สินทั้งหมดของบริษัท หาร สินทรัพย์ทั้งหมดของบริษัท

AT	=	ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า วัดจาก จำนวนปีที่บริษัทสอบบัญชี ตรวจสอบบริษัทลูกค้าติดต่อกัน
Big 4	=	ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี วัดจากตัวแปรหุ่น โดย บริษัทถูกตรวจสอบด้วยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ = 1 บริษัทถูกตรวจสอบด้วยสำนักงานสอบบัญชีอื่น ๆ = 0
AF	=	ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี วัดจากค่าลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) จำนวนเงิน ค่าตอบแทนที่ผู้สอบบัญชีเรียกเก็บจากลูกค้าบริษัทที่ตนเองตรวจสอบรวม ทั้งหมด เพื่อปรับค่าตัวเลข อยู่ในฐานะที่ใกล้เคียงที่สุด
UO	=	การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไข วัดจากตัวแปรหุ่น โดย การแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข(กรณีไม่เพิ่มวรรคนั้นข้อมูลและเหตุการณ์หลังวรรค ความเห็น) = 1 การแสดงความเห็นแบบอื่น ๆ = 0
Size	=	ขนาดบริษัท วัดจากค่าลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) ของสินทรัพย์รวม บริษัท ณ วันสิ้นปี เพื่อปรับค่าตัวเลขอยู่ในฐานะที่ใกล้เคียงที่สุด
LEV	=	ความเสี่ยงทางการเงิน วัดจากหนี้สินรวม หาดด้วย สินทรัพย์รวม
CFO	=	กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน วัดจากกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ณ ปัจจุบัน หารด้วยสินทรัพย์รวมปีก่อน

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

ตารางที่ 2 สถิติค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้า	4.20	2.00	5.00	0.77
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	14.94	12.46	19.03	0.87
ผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม	0.03	-1.50	0.92	0.10
ขนาดของบริษัท	8.84	5.29	14.73	1.56
ความเสี่ยงทางการเงิน	0.45	0.00	2.33	0.25
กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน	0.06	-0.51	0.87	0.11

จากตารางที่ 2 แสดงค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรได้ทำการศึกษาผลกระทบคุณภาพการสอบบัญชี ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าและค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีพบว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค้าวัดจากจำนวนปีที่สำนักงานสอบบัญชีตรวจสอบบริษัทลูกค้าติดต่อกันโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.20 ปี ค่าต่ำสุดจำนวน 2 ปีและค่าสูงสุด 5 ปีและมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77 ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีวัดได้จากค่าลอการิทึมธรรมชาติ (Logarithm) จำนวนเงิน ค่าตอบแทนที่ผู้สอบบัญชีปรับค่าตัวเลขอยู่ในฐานะที่ใกล้เคียงที่สุดโดย

มีค่าเฉลี่ย 14.94 ค่าต่ำสุด 12.46 ค่าสูงสุด 19.03 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87 ตัวแปรวัดผลการดำเนินงาน ได้แก่ ผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม พบว่าผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมคำนวณได้จากกำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์รวมโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.03 ค่าต่ำสุด -1.50 ค่าสูงสุด 0.92 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.10 ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดบริษัท ความเสี่ยงทางการเงินและการกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน พบว่าขนาดของบริษัทโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 8.84 ค่าต่ำสุด 5.29 ค่าสูงสุด 14.73 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.56 ความเสี่ยงทางการเงินโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.45 ค่าต่ำสุด 0.00 ค่าสูงสุด 2.33 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.25 กระแสเงินสดจากการดำเนินงานโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.06 ค่าต่ำสุด -0.51 ค่าสูงสุด 0.87 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.11

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่และขนาดอื่น ๆ

ตัวแปร	ความถี่	ร้อยละ
สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่	486	61.90
สำนักงานสอบบัญชีอื่น ๆ	299	38.10
รวม	785	100

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนการแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไขและการแสดงความเห็นแบบอื่น ๆ

ตัวแปร	ความถี่	ร้อยละ
การแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข	753	96.30
การแสดงความเห็นแบบอื่น ๆ	32	3.70
รวม	785	100

จากตารางที่ 3 – 4 สรุปว่าขนาดของสำนักงานสอบบัญชีที่วัดจาก บริษัทที่ถูกตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่และบริษัทที่ถูกตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีอื่น ๆ โดยบริษัท ไพร์ซวอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ เอบีเอส จำกัด บริษัท ดีลอยท์ ทูช โทมัส สบายด์ สอบบัญชี จำกัด บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด และ บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิไชย สอบบัญชี จำกัด ที่ถูกจัดอันดับว่าเป็นบริษัทถูกตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 785 บริษัทส่วนใหญ่ใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ จำนวน 486 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 61.90 ส่วนบริษัทที่ใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีอื่น ๆ จำนวน 299 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 38.10 ซึ่งการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนี้ ปี 2561 มีจำนวน 236 บริษัท และ ปี 2562 มีจำนวน 250 บริษัท ส่วนบริษัทที่ใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีอื่น ๆ มีสัดส่วนมากขึ้นทุกปี ดังนี้ ปี 2561 มีจำนวน 149 บริษัท และปี 2562 มีจำนวน 150 บริษัท การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีจากบริษัททั้งหมด 785 บริษัท พบว่าการแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข ร้อยละ 96.30 และการแสดงความเห็นแบบอื่น ๆ ร้อยละ 3.70 แสดงให้เห็นว่าบริษัทส่วนใหญ่ถูกตรวจสอบการจัดทำงบการเงินถูกต้องตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน และผู้สอบบัญชีสามารถปฏิบัติงานการตรวจสอบได้ตามมาตรฐานการสอบบัญชี

ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ผลกระทบคุณภาพการสอบบัญชีที่มีผลต่อการดำเนินงาน

Variables	ROA	AT	Big4	AF	UO	Size	LEV	CFO
ROA	1							
AT	.075*	1						
Big4	.100**	0.034	1					
AF	-0.07	-0.051	.329**	1				
UO	.082*	-0.014	.090*	-0.017	1			
Size	.127**	0.06	.359**	.644**	0.047	1		
LEV	-.195**	-0.015	.134**	.363**	0.037	.326**	1	
CFO	.233**	0.047	.103**	-0.004	0.011	0.031	-.212**	1

จากตารางที่ 5 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละคู่พบว่าแต่ละระดับของความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่น่าจะมีผลกระทบรุนแรงในการประมวลผลเชิงลึก โดยสังเกตจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่ มีค่าน้อยกว่า 0.65 แสดงให้เห็นว่าเบื้องต้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไม่มีปัญหา Multicollinearity

นอกจากนี้การตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ยังพิจารณาได้จากค่า Tolerance ที่ไม่ต่ำกว่า 0.1 และค่า VIF ที่ไม่เกิน 10 ซึ่งเมื่อพิจารณาในตารางที่ 5 จะพบว่าไม่ตัวแปรใดที่มีค่าผิดเงื่อนไขแสดงว่าสามารถนำสมการข้างต้นทดสอบการถดถอยเชิงพหุ (Regression)

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอย

ตารางที่ 6 ผลของการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุผลกระทบคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อผลตอบแทนของสินทรัพย์รวม

Model ROA	Unstandardized coefficients		Standardized	t	Sig	Tolerance	VIF
	color		Coefficients				
	B	Std. Error	Beta				
(Constant)	0.185	0.074		2.497	0.013		
AT	0.005	0.005	0.035	1.039	0.299	0.991	1.009
Big4	0.014	0.008	0.065	1.784	0.075	0.859	1.164
AF	-0.024	0.005	-0.203	-4.486	0.000	0.624	1.603
UO	0.034	0.017	0.064	1.916	0.056	0.984	1.017
Size	0.019	0.003	0.286	6.325	0.000	0.785	1.274
LEV	-0.077	0.015	-0.187	-5.064	0.000	0.817	1.224
CFO	0.170	0.034	0.174	5.067	0.000	0.932	1.073

F = 18.36 Adjusted $R^2 = 0.134$

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี มีความสัมพันธ์เชิงลบที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig < 0.5) อธิบายได้ว่าเมื่อค่าสอบบัญชีเพิ่มขึ้น 1 เท่าจึงจะทำให้ผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมลดลง 0.024 เท่า

นอกจากนี้ยังพบว่า ขนาดของบริษัท (Size) และกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน(CFO) มีสัมพันธ์เชิงบวกที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในส่วนความเสี่ยงทางการเงิน พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบต่อผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมอย่างมีนัยสำคัญ

และพบว่าระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค่า ขนาดของบริษัทสอบบัญชี การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี ไม่มีความสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมอย่างมีนัยสำคัญ

ทดสอบสมมติฐานและผลการวิเคราะห์

ตรวจสอบการตั้งสมมติฐานการวิจัยให้ตรงกับกรอบแนวคิด โดยเฉพาะตัวแปรตาม

H1 ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค่ามีผลในทิศทางบวกต่อผลตอบแทนของสินทรัพย์

= ไม่มีความสัมพันธ์

H2 ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีที่เป็น Big 4 มีผลในทิศทางลบต่อผลตอบแทนของสินทรัพย์

= ไม่มีความสัมพันธ์

H3 ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีผลมีผลในทิศทางลบต่อผลตอบแทนของสินทรัพย์

= มีความสัมพันธ์เชิงลบ ยอมรับสมมติฐาน

H4 การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขมีผลในทิศทางบวกต่อผลตอบแทนของสินทรัพย์

= ไม่มีความสัมพันธ์

อภิปรายผล

จากผลการทดสอบสมมติฐานที่พบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีระยะเวลาในการจ้างผู้สอบบัญชีให้เป็นผู้สอบบัญชีของกิจการที่ยาวนาน ดังนั้น จึงไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของสินทรัพย์รวมบริษัท ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ กมล วาณิชถาวร และ พิเชษฐ์ โสภางษ์ (2019) ที่ศึกษาระยะเวลาในการเป็นผู้สอบบัญชีในองค์กรต่าง ๆ นั้น ในระยะเวลายาวนานทำให้มีความรู้และเข้าใจอย่างดีต่อกระบวนการดำเนินงาน ด้านขนาดของสำนักงานสอบบัญชี พบว่า บริษัทส่วนใหญ่เลือกใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ ทำให้เห็นว่าบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตระหนักถึงคุณภาพของการสอบบัญชีที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ดังนั้น จึงไม่มีความสัมพันธ์ในทิศทางลบที่จะส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของสินทรัพย์รวม สอดคล้องกับวิจัยของศิริยาภา ยวงมณี (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสำนักงานสอบบัญชี ในด้านประสบการณ์ ชื่อเสียง ความน่าเชื่อถือ ด้านค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งมีบทบาทต่อการผลการดำเนินงานทำให้ผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมลดลง 0.024 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig < 0.05$) โดยค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลกำไรของบริษัทของลูกค้าแต่ขึ้นอยู่กับระยะเวลาและความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้สอบ จากผลการศึกษาของ วรุตดา พิพัฒน์กุล (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า ขนาดของบริษัทลูกค้าและจำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้ามีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ถ้ากำหนดต่ำกว่าผู้สอบบัญชีอื่น คุณภาพการสอบบัญชีอาจจะไม่ดีเท่าที่ควร ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีต้องมีความเหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ เพื่อให้ผู้สอบบัญชีจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีมาตรฐานทางวิชาชีพ และมีการตรวจสอบบัญชีที่เหมาะสม จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของงานสอบบัญชี ด้านการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี ในส่วนของผู้สอบบัญชีได้แสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข จะเห็นว่าบริษัทส่วนใหญ่ในด้านงบการเงินและรายงานทางการเงินมีถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้ ดังนั้น จึงไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมในทิศทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของสุกัญญา เจียรระโนและสุนิย์รัตน์ วุฒิจินดานนท์ (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีต่อปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่องที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน ด้านขนาดบริษัท บริษัทขนาดใหญ่จะมีสินทรัพย์ที่มากในด้านการลงทุน ซึ่งส่งผลให้ผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมไปในเชิงบวก ด้านความเสี่ยงทางการเงิน บริษัทมีช่องทางในการระดมทุนจัดหาแหล่งเงินทุนที่เหมาะสมและมีต้นทุนต่ำ ดังนั้น จากผลลัพธ์ที่ได้ ความเสี่ยงทางการเงินมีความสัมพันธ์ที่ไปในทิศทางลบซึ่งมีผลกระทบต่อผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม ด้านกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน เป็นกิจกรรมเงินสดที่ทำให้เกิดรายได้ และค่าใช้จ่าย กระแสเงินสดจากการดำเนินงานจึงมีผลกระทบต่อผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมในทางบวก แสดงถึงว่ากิจการมีกำไร และได้รับเป็นเงินสด

สรุป

งานวิจัยนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์จากการศึกษาผลกระทบคุณภาพการสอบบัญชีที่มีผลต่อการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนและยังสามารถลดความเสี่ยงในการลงทุนที่ส่งผลในอนาคต ซึ่งพบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้นจะทำให้ผลตอบแทนของสินทรัพย์ลดลง เพราะบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ได้ตระหนักถึงคุณภาพของการสอบบัญชีในงบการเงิน จึงจำเป็นต้องจ่ายค่าใช้จ่ายในการจ้างบริษัทสอบบัญชีที่มีมาตรฐาน ประสิทธิภาพที่ดีและความน่าเชื่อถือ (Big4) ทำให้มีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นทำให้ผลตอบแทนของสินทรัพย์รวมลดลง

เอกสารอ้างอิง

- จารินยา แก้วสุริยา.(2559). ผลกระทบของคุณภาพในการสอบบัญชีและความต่อเนื่องในการสอบทานงานสอบบัญชีที่มีต่อความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย.(การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารจัดการ.ครั้งที่9ประจำปี 2560,คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์):8-13,16-18.
- ชลธิชา ปานขวัญ.(2558). ความสัมพันธ์ของอันดับความน่าเชื่อถือขององค์กรและลักษณะหนี้สินกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.(2559) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี :8-16.
- คารานาถ พรหมอินทร์.(2560). ความสัมพันธ์ของผลการดำเนินงานและคุณภาพกำไรต่อราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี.มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี(2561):20.
- นิสาชล คำสิงห์.(2560). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค. มหาวิทยาลัยศรีปทุม บัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี(2561):11
- ภานุวัฒน์ คณะโต.(2560). ความสัมพันธ์ระหว่าง Tobin's Q กับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี หมวดธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน(2561):11-12.
- รมิดา คงเขตวนิช.(2559). การประเมินหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับความสามารถในการทำกำไรและมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. มหาวิทยาลัยศรีปทุม(2560):9-10.
- วิไลวรรณ ภานุวดีทิแสง.(2558). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนของหุ้นสามัญของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต(2559):13,15
- วิลาณู ผดุงเดช.(2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีในบริษัทลูกค่ากับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET100 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์(2559):22.
- ศรัญญา บุญขวัญ.(2560). ผลกระทบของความพยายามในการสอบบัญชีและความเชี่ยวชาญในการสอบบัญชีที่มีต่อผลลัพธ์ในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย(2561):11.
- สุมาลี หดคำ.(2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย(2560). วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา(2560):8.
- อรอุมา แก้วสิทธิ์.(2561). คุณภาพงานสอบบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย(2562):8-9,11-13.
- MISS CHONTHICHA PHANKWAN, CHON.P.(2015). ANINDEPENDENT STUDY SSUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF ACCOUNTING Volume (Issue):8-16
- MISS DARANATE PHROMIN, DARA.P.(2017). RELATIONSHIP AMONG PERFORMANCE AND EARNINGS QUALITY ON MARKET STOCK TRICE OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND IN THE TECHNOLOGY IN DUSTRRYY GROUP Volume (Issue):20
- JARINYA KAEWSURIYA,JARIN.K. (2017). THE EFFECTS OF AUDIT QUALITY AND AUDIT REVIEW CONTINUITY ON AUDIT CREDIBILITY OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS (CPAS) IN THAILAND Volume (Issue):8-13,16-18
- NISACHOL KAMSING,NISA.K. (2017). THE RELATIONSHIP BETWEEN CASH FLOW FROM OPERATING ACTIVITIES RATIO AND PROFITABILITY OF COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND IN CONSUMER PRODUCTS INDUSTRY Volume (Issue):11
- ORNUMA KAEWSIT,ORNU.K. (2018). QUALITY OF THE AUDIT WORK THAT AFFECTS THE SUCCESS OF THE OPERATIONS OF COMPANIES LISTED ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND Volume (Issue):8-9, 11-13 PIYANAT THUNPUTTADOM,PIYA.T(2017). THE IMPACTS OF CORPORATE GOVERNANCE MECHANISMS,AUDIT QUALITY ON FIRM PERFORMANCE THROUGH MANAGEMENT OF COMPANIES LISTED ON THE STOCKEXCHANGE OF THAILAND Volume (Issue):41,43-45,53

- PANUWAT KANATO,PANU.K(2017). The Relationships Between Tobin's Q Ratios And The Technology Industry Sector: ICT Companies' Stock Prices: Evidence From Stock Exchange of Thailand's All Sector Indices Volume (Issue):11-12
- RAMIDA KUNGKETVANIT,RAMI.K(2015). ASSESSMENT OF CORPORATE GOVERNANCE OF PROFITABILITY AND FIRM VALUE OF THE LISTED COMPANIES ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND Volume (Issue):9-10
- SARANYA BUNKUAN,SARAN.B(2016). A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Accountancy Prince of Songkhla University Volume (Issue):11
- SUMAREE HOUKARM,SUMA.H(2015). The Study of Relationship During the Disclosure of Securities Price Sustainability Report Of companies listed on the Stock Exchange of Thailand Volume (Issue):8
- WILAIWAN PANUVASITSANG,WILAI.P(2014). Factors Influencing Rate of Return from Common Stocks of Listed Companies in Food and Beverage Industry in the Stock Exchange of Thailand Volume (Issue):13,15
- WILANOOT PHADUNGDET,WILA.P(2014). The Relationship between the Auditor Rotation Audit Tenure and Earnings Management of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand in SET 100 Index 5 Volume (Issue):22